

Kansallinen suositus julkaisumetriikan vastuullisesta käytöstä

Vastuullisen arvioinnin seminaari 18.3.2020

Suosituksen laatiminen

- Vastuullisen metriikan kick-off elokuussa 2018 tavoitteena:
 - aloittaa keskustelu siitä, mitkä ovat vastuullisia tapoja sekä tuottaa että hyödyntää metriikkaa
 - Yhteisen suosituksen laatiminen sekä siitä huolehtiminen, ettei suositus jäisi pelkäksi tyhjäksi kirjaimeksi
 - Vastuullisen metriikan tuottamisen ja hyödyntämisen juurruttaminen osaksi suomalaista tutkimuksen arvioinnin kulttuuria
- Suositusta laatimaan perustettiin työryhmä TUHA-verkoston yhteyteen
 - Avoimen tieteen kansallisen koordinaatiotyön aloittamisen yhteydessä ryhmä tuli myös osaksi Avoimen toimintakulttuurin asiantuntijaryhmää

Vastuullinen metriikka -työryhmä

Leena Byholm, johtava asiantuntija, tieteellinen vaikuttavuus, Luonnonvarakeskus

Raija Heino, informaatikko, Oulun yliopiston kirjasto, Bibliometriset palvelut

Laura Himanen, asiantuntija, Tampereen yliopisto

Eva Isaksson, tietoasiantuntija, Helsingin yliopisto

Leena Koivula, kirjastonhoitaja, Helsingin yliopiston kirjasto

Marja Kokko, johtava tietoasiantuntija, Tampereen yliopiston kirjasto

Marja Kuittinen, tietoasiantuntija, Itä-Suomen yliopiston kirjasto, opetus- ja tietopalvelut

Johanna Lahikainen, johtava tietoasiantuntija, Helsingin yliopiston kirjasto

Anne Lehto, kirjastonjohtaja, Tritonia/Vaasan yliopisto

Erika Lilja, kehittämisasiantuntija, tutkimusedellytykset, Turun yliopisto

Aila Louhelainen, informaatikko, Oulun yliopiston kirjasto, Bibliometriset palvelut

Susanna Nykyri, päällikkö, Tampereen yliopiston kirjasto, avoimen tieteen palvelut

Janne Pölönen, suunnittelupäällikkö, Tieteellisten seurain valtuuskunta

Tomi Rosti, tietoasiantuntija, Itä-Suomen yliopiston kirjasto, opetus- ja tietopalvelut

Terhi Sandgren, tietoasiantuntija, Helsingin yliopiston kirjasto

Jani Sassali, informaatikko, Oulun yliopiston kirjasto, Bibliometriset palvelut

Tiina Sipola, informaatikko, Oulun yliopiston kirjasto, Bibliometriset palvelut

Eeva-Maria Suojärvi, tietoasiantuntija, Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu, Kirjastopalvelut

Laura Valkeasuo, tutkimushallinnon asiantuntija, Helsingin yliopisto

Hanna Värri, informaatikko, Jyväskylän yliopisto, Avoimen tiedon keskus

Taustaa

- Tutkimuksen ja tutkijan arviointi on olennainen osa tiedeyhteisön toimintaa
- Arvioinnin tavoitteena on usein tutkimustoiminnan kehittäminen ja tutkimuksen tason vahvistaminen → arviointi ohjaa tutkimustoiminnan suuntaa
- Arvioinneissa käytetään enenevissä määrin määrällisiä indikaattoreita, julkaisumetriikasta on tullut keskeinen osa tutkimuksen arviointia
- Yhä enenevissä määrin on myös kiinnitetty huomiota julkaisumetriikan vastuulliseen käyttöön ja arviointeihin liittyviin riskeihin (DORA, Leidenin Manifesti, ...)

Taustaa

- Suositus julkaisumetriikan vastuullisesta käytöstä pohjautuu kansainvälisiin arvioinnin ja julkaisumetriikan suosituksiin ja selvityksiin
 - Kansallisessa suosituksessa pystytään ottamaan huomioon suomalainen toimintaympäristö ja myös konkretisoimaan kansainvälisiä linjauksia helpommin toteutettavammiksi
- Suositus sisältyy kansalliseen vastuullisen tutkijanarvioinnin suositukseen
- Suosituksessa käytetty termi julkaisumetriikka tarkoittaa metriikkaa, joka perustuu julkaistuihin aineistoihin (so. bibliometriikka, altmetriikka ja datametriikka)

Suosituksen valmistelu

- Työryhmä sai ensimmäisen version suosituksesta valmiiksi lokakuussa 2019
- Suositus lähetettiin kommenttikierrokselle tiedeyhteisölle ja kommentointi oli mahdollista joulukuun alkuun saakka
- Työryhmä muokkasi suositusta kommenttien perusteella ja valmis versio lähetettiin Avoimen tieteen ja tutkimuksen kansallisen ohjausryhmän hyväksyttäväksi 6.2. pidettyyn kokoukseen

Suositukset vastuulliseen julkaisumetriikan käyttöön

1. Tieteellisen toiminnan arvioinnissa voidaan laadullisen asiantuntija-arvioinnin tukena käyttää määrällisiä indikaattoreita. Yksittäistä tutkijaa arvioitaessa pääasiallisena arviointimenetelmänä tulee käyttää asiantuntija-arviointia.
2. Julkaisumetriikan tulee perustua arvioinnin kohteen kannalta relevanttiin dataan. Käytettävän datan tiedossa olevat rajoitteet tulee tuoda ilmi
3. Julkaisumetriikan tuottamiseen käytetyn datan, analyysimenetelmien ja tulosten suhteen on toimittava mahdollisimman avoimesti ja läpinäkyvästi. Arvioinnin kohteen tulee olla mahdollista tarkistaa analyysin pohjana käytetty data sekä analyysin tulokset mahdollisuuksien mukaan.

Suositukset vastuulliseen julkaisumetriikan käyttöön

4. Julkaisumetriikan käytössä otetaan huomioon tieteenalojen erot ja monitieteisyys.
5. Arvioinnissa käytettävät julkaisumetriikan indikaattorit tulee valita niin, että niillä pystytään vastaamaan arvioinnin tavoitteisiin.
6. Tulokset tulee raportoida arvioinnin kohteen, menetelmien ja datan kannalta relevantilla indikaattoriarvojen tarkkuudella.
Soveltumattomat indikaattorit tulee jättää pois raportoinnista.

Suositukset vastuulliseen julkaisumetriikan käyttöön

7. Julkaisumetriikan tuottamisessa ja hyödyntämisessä tulee käyttää alan asiantuntemusta.
8. Suositukseen sitoutuneen organisaation on huolehdittava julkaisumetriikan edellytysten ja asiantuntijuuden riittävästä resursoinnista. Organisaation tulee tarjota henkilökunnalleen koulutusta julkaisumetriikan vastuulliseen hyödyntämiseen.
9. Suositukseen sitoutuneet organisaatiot määrittelevät vastuutahon omasta organisaatiostaan, johon ottaa yhteyttä, jos julkaisumetriikkaa käytetään vastuuttomasti.

Henkilötietojen käyttö metriikkatyössä

Henkilötietoja ovat kaikki tiedot, jotka liittyvät tunnistettuun tai tunnistettavissa olevaan henkilöön. Metriikkatyössä on kysymys tietosuoja-asetuksen tarkoittamasta henkilötietojen käsittelystä silloin kun tarkastelu pohjautuu tunnistettavissa oleviin tutkijoihin ja heidän julkaisuihinsa. Henkilötietojen käsittelyssä on tällaisessa tarkastelussa noudatettava tietosuojalainsäädännön mukaisia tietosuojaperiaatteita.

Aineistoa voidaan pitää anonyymina, kun siitä ei voi kohtuullisin menetelmin tunnistaa yksittäisen julkaisun tekijää (tekijöitä).

Kiitos!